

La guerra, tragèdia o drama

El francès Sorj Chalandon (Tunis, 1952), corresponsal de guerra amb una llarga i arriscada carrera al *Libération* i avui enrolat en el no menys perillós periodisme satíric com a redactor del mític *Le canard enchaîné*, es va donar a conèixer al lector català el 2014 quan, gràcies a l'habitual bon criteri d'Edicions de 1984, es va publicar *Retorn a Killybegs*, novel·la que retrata de manera colpidora el conflicte a l'enverinat vesper nord-irlandès de la segona meitat del segle XX. Un any després, també de l'editorial capitanejada per Josep Cots, arriba *La quarta paret*, traduït per Josep Alemany, retrat escruixidor del conflicte libanès que supera la visió regional per explorar els efectes devastadors de la violència tant a nivell físic com psicològic en cultures enfrontades.

El llibre narra l'obsessió idealista d'un vell director teatral, Samuel Akunis, i el seu amic i deixeble Georges, per aconseguir representar la versió d'*Antígona* de Jean Anouilh enmig del caos bèl·lic libanès dels anys vuitanta. Una posada en escena que finalment ha d'assumir el segon, per la malaltia terminal de Sam, i que pretén fer amb actors procedents de totes les parts enfrontades, palestins, xiïtes, drusos, cristians, maronites... Aquest punt de partida serveix Chalandon per desgranar, des de la comprensió lacònica de l'arrel dels conflictes postcoloniais ("L'antinacionalisme és el luxe de l'home que té una nació") una història que toca des de la pura misèria de la guerra fins la no menys miserable ideologia recreativa d'una societat occidental postseixantavuitista que converteix la

violència en una coreografia ideològica tan perillosa com perversa i buida.

La presentació de tots els personatges, un a un, capítol a capítol, és especialment brillant. El relat resulta emotiu, colpidor i brutalment creïble. El veterà corresponsal no recrea pas, sinó que reviu en la ficció l'experiència pròpia als camps de batalla de l'Iraq, Afganistan i al mateix Líban on transcorre aquest relat. A *La quarta paret* el lector assisteix a una tragèdia sense pal·liatius redactada en un *crescendo* pausat però inexorable. Tenint en compte que utilitza el teatre com a metàfora, podria fàcilment incórrer en la llagrimeta histriònica, en l'idealisme grandiloqüent. Lluny d'això, la història és servida amb cruesa eixuta, amb un desapassionament que, tanmateix, no defuig l'empatia, aportant una visió de l'absurditat inevitable de la confrontació armada. Chalandon escriu amb precisió de crònica periodística, en una mixtura d'indignació continguda, resignació inconformista i un to de fatalisme gens condescendent, inspirat en una idea que travessa la novel·la de cap a cap, extreta de la reflexió del protagonista sobre l'*Antígona* amb què es vol reviuir la sensació que Anouilh devia haver tingut quan va estrenar la peça al París ocupat del 1942: "A mi m'agrada la lliçó de tragèdia que dona aquesta obra, la distància que adopta amb la banalitat del drama [...] La tragèdia és neta, tranquil·litzadora, còmoda. En el drama, amb els innocents, els traïdors, els personatges assedegats de venjança, morir esdevé complicadíssim." En aquesta novel·la, que resulta commovedora sense afectació, Chalandon porta a la màxima expressió aquell convenciment emocional que Milan Kundera ens va servir a *La immortalitat*: "Ningú no és més insensible que les persones sentimentals." *La quarta paret* és una tragèdia que manté el sentimentalisme a ratlla des d'una profunda sensibilitat, des d'una vivència profunda, la del protagonista, que acaba desembocant en el deliri que comporta l'excés de lucidesa. *

Sorj Chalandon,
fotografiat l'any passat
durant una visita a
Barcelona
ORIOL DURAN

LA QUARTA PARET
Sorj Chalandon

Traducció:
Josep Alemany
Editorial:
Edicions de 1984.
Barcelona, 2015
Pàgines: 304
Preu: 20 euros

Intel·ligències a l'espai

Una de les constants de la producció literària vinculada al gènere de la ciència-ficció és l'exposició del conflicte que sorgeix quan es produeix la contraposició de la intel·ligència humana i d'una intel·ligència d'origen diferent amb l'afegit que els representants humans aporten un component extra a la mescla: els sentiments i tota la resta del que té a veure amb la irracionalitat –el concepte amb què es menystenen els instints.

El vent entre els saguaros segueix aquest camí quan situa en un planeta que es resisteix a ser enregistrarat com a descoberta dues pare-

lles de prospectors –exploradors espacials dedicats a la conquesta comercial-. El fet que els quatre humans mantinguin relacions professionals i a la vegada sentimentals, es combina amb la revifalla del passat de la protagonista, que és qui dona la primera veu a la narració. La desolació del planeta en què es desenvolupa l'acció sembla ser el detonant de l'alteració de les conductes que pateixen els personatges, un procés que s'agreuja quan cadascun, a la seva manera i amb resultats diferents, comença a recuperar el passat de manera involuntària sense saber trobar-hi una explicació gaire lògica.

Exposada amb correcció, *El vent entre els saguaros* no aporta idees noves al conjunt del gènere en què descansa i té un desequilibri lleu a causa de la no del tot justificada importància que atorga al passat de la protagonista: bona part del que es refereix no té una connexió prou clara per fonamentar les accions i les reaccions del personatge.

Cal agrair a l'autora la prosa senzilla i sense pretensions, que fa la novel·la llegívola, i haver evitat el parany tecnològic en no pretendre afegir valor amb les descripcions dels aparells del futur que sovint tendeixen a fer perdre el tremp a les propostes poc documentades. *

**EL VENT ENTRE
ELS SAGUAROS**
Montserrat Galícia

Editorial: Pagès Editors
Lleida, 2014
Pàgines: 172
Preu: 15 euros